Nationella allmänna domstolar

Spanien

I artikel 117 i den spanska författningen från 1978 fastställs att principen om den dömande maktens enhet ligger till grund för domstolarnas organisation och verksamhet. Denna princip innebär att de allmänna domstolarna omfattas av ett enda domstolsväsen. Det finns ett stort antal domstolar, mellan vilka uppgifterna är fördelade enligt behörighetskriterier som sakområde, belopp, person, funktion eller region, eftersom den dömande maktens enhet inte utesluter förekomsten av olika domstolar med olika behörighetsområden.

I Spaniens författning från 1978 bekräftas att landet är en social och demokratisk rättsstat som främjar frihet, rättvisa, jämlikhet och politisk mångfald som primära värden i rättssystemet. Avdelning VI i författningen handlar om domstolsväsendet, och i artikel 117 fastställs principen om den dömande maktens enhet (*unidad jurisdiccional*) som grund för domstolarnas organisation och verksamhet.

Dessa principer ligger till grund för hur domstolarna är organiserade i Spanien. Landet har ett enhetligt domstolsväsen med oberoende domare som inte kan avsättas, vilka utövar sitt ämbete så ett ansvarsfullt sätt och endast lyder under författningen och rättsstatsprincipen.

De domstolar som inrättats enligt lag eller internationella fördrag har exklusiv behörighet att utöva den dömande makten genom att meddela och verkställa domar.

Allmänna domstolar – inledning

Det finns ett stort antal domstolar som delar på uppgifterna enligt olika lagstadgade behörighetskriterier som sakområde, belopp, person, funktion eller region, eftersom den dömande maktens enhet inte utesluter förekomsten av olika domstolar med olika behörighetsområden. Domstolarna utövar sin dömande makt med exklusiv behörighet i de mål där sådan behörighet tilldelats dem enligt lag.

I lagen om domstolsväsendet, som föreskrivs i artikel 122 i 1978 års författning, fastställs hur domstolar ska inrättas, fungera och ledas.

Man skiljer mellan tre grundläggande aspekter:

Den geografiska aspekten.

Huruvida domstolen utgörs av en enda domare eller ett domarkollegium.

Behörighet.

Den geografiska aspekten

I enlighet med motiveringen till lagen om domstolsväsendet (lag 6/1985 av den 1 juli 1985) är Spanien för rättsliga ändamål uppdelat **geografiskt**, i kommuner, distrikt (*partidos*), provinser och autonoma regioner.

Rätten att utöva den dömande makten har tilldelats följande domstolar: fredsdomstolar (*Juzgados de Paz*), förstainstans- och förundersökningsdomstolar (*Juzgados de Primera Instancia e Instrucción*), handelsdomstolar (*Juzgados de lo Mercantil*), domstolar som handlägger mål om våld mot kvinnor (*Juzgados de Violencia sobre la Mujer*), brottmålsdomstolar (*Juzgados de lo Penal*), förvaltningsdomstolar (*Juzgados de lo Contencioso-Administrativo*), arbetsdomstolar (*Juzgados de lo Social*), ungdomsdomstolar (*Juzgados de Menores*), domstolar som har ansvar för fångars välfärd och övervakning (*Juzgados de Vigilancia Penitenciaria*), provinsdomstolar (*Audiencias Provinciales*), de autonoma regionernas överdomstolar (*Tribunales Superiores de Justicia*), nationaldomstolen (*Audiencia Nacional*) och Högsta domstolen (*Tribunal Supremo*).

Nationaldomstolen, Högsta domstolen, de centrala förundersökningsdomstolarna (*Juzgados Centrales de Instrucción*) och de centrala förvaltningsdomstolarna (*Juzgados Centrales de lo ContenciosoAdministrativo*) är behöriga i hela landet.

En enda domare eller ett domarkollegium

Alla domstolar med undantag för Högsta domstolen, nationaldomstolen, de autonoma regionernas överdomstolar och provinsdomstolarna leds av en **ensamdomare**.

Högsta domstolen, som har sitt säte i Madrid, är den allra högsta domstolen i rättssystemet, med förbehåll för bestämmelserna om konstitutionella garantier.

Den består av ordföranden, avdelningsordförandena (*presidentes de sala*) och de domare (*magistrados*) som enligt lag har tilldelats varje avdelning.

Högsta domstolen består av följande avdelningar:

Tvistemålsavdelningen.

Brottmålsavdelningen.

Avdelningen för förvaltningsmål.

Avdelningen för arbetsrättsliga mål.

Avdelningen för militärmål, som regleras av särskild lagstiftning och därutöver även av lagen om domstolsväsendet och de bestämmelser som är gemensamma för denna avdelning och andra avdelningar vid Högsta domstolen.

Nationaldomstolen, som har sitt säte i Madrid, är behörig i hela landet. Den består av en ordförande, avdelningsordförandena och de domare som enligt lag tilldelats varje avdelning (avdelningarna för överklaganden, brottmål, förvaltningsmål och arbetsrättsliga mål).

Det finns en **överdomstol** (*Tribunal Superior de Justicia*) i varje autonom region. Den är högsta domstol för den regionen. Detta påverkar dock inte Högsta domstolens (*Tribunal Supremo*) behörighet, som omfattar hela landet. En autonom regions överdomstol har sitt namn efter den autonoma regionen och dess behörighet omfattar den regionens geografiska område.

Den består av tre avdelningar (en för tviste- och brottmål, en för förvaltningsmål och en för arbetsrättsliga mål).

Den består av en ordförande, som samtidigt är ordförande i tviste- och brottmålsavdelningen, avdelningsordförandena och de domare som enligt lag tilldelats varje enskild avdelning, och i förekommande fall varje underavdelning inom dessa.

Provinsdomstolarna har säte i provinshuvudstäderna, som de får sitt namn från, och deras behörighet omfattar i regel hela provinsen. De består av en ordförande och två eller fler domare. De kan även bestå av två eller fler avdelningar med samma sammansättning. I så fall leder domstolens ordförande arbetet vid en av avdelningarna.

De prövar tviste- och brottmål.

Domstolsbyrån (*Oficina Judicial*)

I lagen om domstolsväsendet beskrivs domstolsbyrån som en förvaltning som ska bistå domare och domstolar i deras dömande uppgifter.

Byrån inrättades för att göra de rättsliga organen effektivare och mer ändamålsenliga och de rättsliga förfarandena mer transparenta, för att främja slutförandet av mål och för att uppmuntra till samarbete och samordning mellan de olika tjänsteavdelningar och enheter som domstolsbyrån består av. Byrån är därmed ett led i satsningen på tillgängliga offentliga tjänster av hög kvalitet, som ligger i linje med de värderingar som uttryckts i författningen och tillgodoser konkreta behov hos befolkningen.
Byrån är ett exempel på en ny organisationsmodell som inför moderna förvaltningsmetoder grundade på en kombination av olika förvaltningsenheter som ger direkt stöd i rättsliga förfaranden, och som motsvarar de gamla domstolsavdelningarna (*juzgados*). Den bistår domarna i rättsliga ärenden, och tillhandahåller allmänna förfarandetjänster som utförs av justitiesekreterare (*Letrados de la Administración de Justicia*). Dessa utför och hanterar alla uppgifter som inte är rent rättsliga, t.ex. mottagande av handlingar, hantering av föreläggande, kontroll av efterlevnad av beslut, icke-rättsliga förfaranden, ansökningar om inledande av ett förfarande, information till parterna, åtgärdande av brister i förfaranden osv.
Det finns tre typer av gemensamma förfarandetjänster:
Gemensamma tjänsten för allmänna frågor.
Gemensamma tjänsten för ärendeförvaltning.
Gemensamma tjänsten för efterlevnadsfrågor.
Behörighet
Utöver den geografiska aspekten behandlas olika typer av frågor i domstol, och handläggningen av dessa sker i **fyra olika domstolssystem**:
Tvistemålsdomstolar: Dessa hanterar tvister som inte uttryckligen kan tilldelas någon annan typ av domstol, utöver ärenden som omfattas av deras behörighet. De kan därför anses vara allmänna domstolar.
Brottmålsdomstolar: Brottmål och brottmålsförhandlingar måste hanteras i brottmålssystemet, med undantag av ärenden som omfattas av militärdomstolens behörighet. Enligt spansk lag kan emellertid civilrättsliga förfaranden som uppstår till följd av brott hanteras samtidigt som brottmålet. I sådana fall är det brottmålsdomstolen som avgör om skadestånd för förlust eller skada vållad genom brottet.
Förvaltningsdomstolar: I författningen anges att domstolarna har tillsynsbefogenheter och ska kontrollera huruvida förvaltningsåtgärder är giltiga, samt huruvida en förvaltningsåtgärd är förenlig med dess syften. Förvaltningsdomstolar prövar huruvida förvaltningsmyndigheters beslut är lagenliga, inklusive ekonomiska krav gentemot dem. Enligt lagstiftningen har nämligen enskilda rätt till ersättning för förluster som de har lidit i samband med sina tillgångar eller rättigheter, förutom vid force majeure, förutsatt att den förlust som lidits beror på myndighetsutövningen.
Arbetsdomstolar: Dessa hanterar arbets- och socialrättsliga frågor, både i enskilda tvister och i samband med kollektivförhandlingar. De hanterar också socialförsäkringsfrågor och skadeståndskrav mot den offentliga förvaltningen om denna är ansvarsskyldig enligt arbetsmarknadslagstiftningen.
Utöver dessa fyra domstolssystem finns det i Spanien även **militärdomstolar**.
Militärdomstolarna är ett undantag från principen om den dömande maktens enhet.
I författningen fastställs principerna för rättssystemet och föreskrivs den dömande maktens enhet. Militärdomstolarna, som utgör en del av det spanska domstolsväsendet, är organiserade och utför sina arbetsuppgifter på grundval av principen om den dömande maktens enhet. De skipar rättvisa inom den rent militära sektorn och, i förekommande fall, vid belägringstillstånd, i enlighet med författningen och bestämmelserna i straffrättsliga, processrättsliga och disciplinära militärlagar.
I fredstid har militärdomstolarna endast behörighet inom den rent militära sektorn, bland annat i mål som rör uppförande som anses vara en överträdelse enligt den militära strafflagen. För trupper som är stationerade utomlands omfattar militärdomstolarnas behörighet alla typer av överträdelser. I krigstid tillåter lag 4/1987 om militärdomstolars behörighet och organisation en utvidgning av behörigheten, men detta förutsätter ett beslut i parlamentet (*Cortes Generales*) eller ett regeringsbeslut, om regeringen getts sådan befogenhet.
På det civila området ansvarar militärdomstolarna för att förbereda arvsförfaranden i en testamentarisk eller legal arvsordning för medlemmar av de väpnade styrkorna som, i krigstid, har dött i strid eller till havs. Detta begränsas till nödvändig hjälp med att begrava den avlidne, upprätta bouppteckningen och preliminärt säkra den avlidnes tillgångar. Behörig civil rättslig myndighet ska alltid informeras.
Militärdomstolar består av yrkesmilitärer, medlemmar av de väpnade styrkorna och företrädare för försvarsministeriet.
Militärdomstolssystemet omfattar de regionala militärdomstolarna (*Juzgados Togados Territoriales*), de centrala militärdomstolarna (*Juzgados Togados Centrales*), de högre regionala militärdomstolarna (*Tribunales Militares Territoriales*) och den centrala militärdomstolen (*Tribunal Militar Central*). Högsta instans i militärdomstolssystemet är emellertid Högsta domstolens femte avdelning.
Den centrala militärdomstolen har sitt säte i Madrid och dess behörighet omfattar hela landet. Den är en centraliserad domstol för sådana ärenden som den tilldelats enligt lag 4/1987 av den 15 juli 1987 om militärdomstolarnas behörighet och organisation.
De regionala militärdomstolarna ansvarar för att göra militära brottsutredningar i mål som omfattas av deras behörighet. Målen prövas dock av respektive högre regional militärdomstol. En av de regionala militärdomstolarnas uppgifter är dessutom att överse straffutmätningen i samband med militära kriminalvårdsanstalter och deras interner.
Genom att en avdelning för militärmål har inrättats inom Högsta domstolen, som i fråga om förfaranden och medlemmarnas status omfattas av samma regler som de andra avdelningarna, uppnås enhetlighet i toppen av de båda domstolssystem som utgör Spaniens domstolsväsende.
Denna avdelning består av domare som kommer både från allmänna domstolar och från militärdomstolar. Därigenom garanteras jämvikt i de rättsliga förfarandena på högsta nivå. Avdelningen har vanligen till uppgift att bedöma överklaganden i rättsfrågor och förnyad prövning av mål, men kan naturligtvis också vara behörig i vissa mål som berör högt uppsatta militärer.
Spanien har inget system med särskilda domstolar, men inom ramen för de domstolssystem som nämns ovan **har specialdomstolar inrättats för specifika frågor som våld mot kvinnor, fångars välfärd och övervakning samt ungdomsdomstolar. Det rör sig om allmänna domstolar som är specialiserade inom ett visst område. Ytterligare uppgifter om detta finns i faktabladet om specialdomstolar i Spanien.**
I nedanstående analys av Spaniens fyra domstolssystem redogörs för de olika domstolarnas behörighet.
Civilrätt
Högsta domstolens första avdelning (*Sala I del Tribunal Supremo*), tviste- och brottmålsavdelningarna i de autonoma regionernas överdomstolar (*Sala de lo Civil y Penal de los Tribunales Superiores de Justicia*), provinsdomstolarnas tvistemålsavdelningar (*Secciones Civiles de las Audiencias Provinciales*), förstainstansdomstolarna (*Juzgados de Primera Instancia*), fredsdomstolarna och vissa specialiserade domstolar (familjedomstolar (*Juzgados de Familia*), handelsdomstolar, domstolar för gemenskapsvarumärken (*Juzgados de Marca Comunitaria*), och domstolar som hanterar ärenden om våld mot kvinnor) har alla behörighet i civilrättsfrågor.
I faktabladet om specialdomstolar i Spanien redogörs i detalj för hur handelsdomstolar, domstolar för gemenskapsvarumärken och domstolar som hanterar ärenden om våld mot kvinnor fungerar.
Straffrätt
Högsta domstolens andra avdelning (*Sala 2ª del Tribunal Supremo*), den nationella domstolens brottmålsavdelning (*Sala de lo Penal de la Audiencia Nacional*), tviste- och brottmålsavdelningen i de autonoma regionernas överdomstolar (*Sala de lo Civil y Penal de los Tribunales Superiores de Justicia*),

provinsdomstolarnas brottmålsavdelningar (*Secciones Penales de las Audiencias Provinciales*), brottmålsdomstolarna, de lokala förundersökningsdomstolarna (*Juzgados de Instrucción*), ungdomsdomstolarna, domstolarna med ansvar för fångars välfärd och övervakning, domstolarna som hanterar mål om våld mot kvinnor och fredsdomstolarna har alla behörighet i straffrättsfrågor.

I faktabladet om specialdomstolar i Spanien redogörs i detalj för hur ungdomsdomstolar, domstolar med ansvar för fångars välfärd och övervakning och domstolar som hanterar mål om våld mot kvinnor fungerar.

Förvaltningsrätt

Domstolar med behörighet i förvaltningsrättsliga frågor är Högsta domstolens tredje avdelning (*Sala 3ª del Tribunal Supremo*), avdelningen för förvaltningsmål vid nationaldomstolen (*Sala de lo Contencioso-Administrativo de la Audiencia Nacional*), avdelningen för förvaltningsmål vid de autonoma regionernas överdomstolar (*Sala de lo Contencioso-Administrativo de los Tribunales Superiores de Justicia*), de centrala förvaltningsdomstolarna och förvaltningsdomstolarna.

Social- och arbetsrät

Arbetsdomstolsystemet består av Högsta domstolens fjärde avdelning (*Sala 4ª del Tribunal Supremo*), avdelningen för arbetsrättsliga mål vid nationaldomstolen (*Sala de lo Social de la Audiencia Nacional*), avdelningen för arbetsrättsliga mål vid de autonoma regionernas överdomstolar (*Sala de lo Social de los Tribunales Superiores de Justicia*) och arbetsdomstolarna.

Alla ovannämnda domstolars behörighet fastställs i lagen om domstolsväsendet.

Länkar

Domstolarnas allmänna råd (*Consejo General del Poder Judicial*)

Lagen om domstolsväsendet

Senaste uppdatering: 17/01/2024

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.